

ALLIBERAMENT

nº 10

maig 1970

EL PARANY DEL CULTURALISME

Un camí o una finalitat ?

Vet ací un ham que tots o gairebé tots hem mossegat. "Tots", tothom que ha sentit la necessitat de "fer alguna cosa". En un país mort -assassinat- la feina de renèixer havia de ser immensa, amb una distància enorme entre l'esforç esmerçat i les coses concretes aconseguides. Tanmateix, renasquérem. La voluntat de respirar hi era perquè responia a una necessitat vital. No pogueren assassinar la llengua perquè parlar era una cosa tan natural que la mateixa inèrcia havia de mantenir-la. Intentaren, això sí, d'arraconar-la al reducte familiar, que l'empobriríem; de reduir-la a usos folklòrics i pintorescos -teatre "còmic", acudits- ridiculitzants o, si més no, inofensius; de sotmetre-la a la pressió constant de la llengua de l'ocupant, una pressió que cobria tots els camps: totes les branques de l'ensenyament, premsa, ràdio i el gran invent que arribà ja un xic tard: la televisió, que instal·lada a temps potser hauria servit d'eficient "solució final"; tot això, comptant a més amb la col·laboració inconscient de les masses fugides de la misèria de les terres del sud, d'una situació social inhumana, mantinguda per una de les forces principals de sosteniment del règim.

No pogueren evitar la represa de les edicions catalanes. D'altra banda, degudament vigilada, l'existència d'uns quants "ceballuts" marginats i descol·locats, sense cap projecció popular, no podia fer-los massa por. De primer va venir la reedició dels clàssics. Lentament, anaren apareixent coses noves. Els tiratges eren curts, i els lectors supervivents de la catàstrofe -pocs i fidels. Llegir en català suposava ser titllat de "catalanista". Davant de segons qui, això esdevenia una posició agressiva i, alguna vegada, exposada.

Les conquestes foren lentes. Qualsevol avenç era fruit de l'esforç d'una colla d'homes que amb entusiasme i molta fe treballava per aconseguir-les. Tant en tant miràvem enrera i dèiem: "Hem fet camí". I així va anar.

Han passat trenta-un anys i ja podem dir que aquesta lluita no l'hem perduda. Cosa que no vol dir que l'hàgim guanyada. Hi ha molta feina a fer, encara, i és bo que algú la faci. El mal que aquell camí de recuperació es va convertint, cada cop més, en una finalitat. En efecte, correm el risc de fer de la cultura una distracció, d'evadir-nos-hi. Es fa cada cop més evident que volem oblidar que la problemàtica autèntica no és cultural sinó política. Potser és una realitat que ens molesta massa per a mirar-la a la cara. Després del desastre, el camp cultural era el més urgent a cobrir. Ens hi anava la supervivència. Va caldre que ens hi posés -sin "tots". Era indispensable unir el màxim de voluntats. Perquè hi havia una voluntat es caminà endavant. Però en realitat era una feina d'emergència. Arribats en un cert nivell, la cultura l'han de fer els intel·lectuals i els científics -per què es parla tan poc de la cultura científica catalana?- i, no ens dèiem,

~~no som, no podem ser un poble d'intel·lectuals. Seriem diferents a tota ella altres.~~
El fet és que ens hem distret i hem deixat massa camps descoberts. Hi ha massa homes al país que fan un paper que no els correspon. Han fet cultura perquè creien que és l'única cosa que es podia fer. I continuen fent cultura perquè han acabat per creure que és l'única cosa que s'ha de fer. No s'adonen fins a quin punt es redueixen. La cultura com a instrument se'ls transforma en la cultura com a objecte. Per ells, "fer país" és intentar de fer ben poca cosa: "cançó catalana", llibres, classes de català, i ... gaires coses més?

Per a qui s'hi vol distreure, la temàtica és prou àmplia i prou complexa. Podem discutir si els cantants han de ser uni, bi o trilingües, compromesos, populars o qualsevol altra cosa; si la posició d'editora i escriptora ha de ser "oberta" o "ultra", i fins i tot convertir en apassionant problema públic les genialitats, els tics i, si cal, la vida privada dels qui fan la cultura. Tot plegat és prou amè, prou abassegador i prou "viu". Cresca a part, podem dir que hem guanyat la batalla per la supervivència cultural.

La voluntat per a aconseguir-ho ha fet possible la revifalla d'un munt de coses essencials. Tot això és important. Ara bé: aquesta mateixa voluntat hauria de fer-nos anar més enllà, ser més exigents, donar-nos la força de crear allò que tenim dret a ser: un poble just, amo del seu destí.

És evident que, això, no ho aconseguirem, ni de lluny, només fent cultura.

Cal que analitzem quin pot ser el nostre paper, el de cadascú. Que al costat de la feina cultural penséssim si, de debò, no podem fer res més. Cal que no badem, que la satisfacció pel camí recorregut i la possibilitat de bellugar-nos, de fer alguna cosa -en el fons-, res més que allò que ens permeten de fer -no ens hi fes instal·lar. Que no perdem de vista què és el que realment volem.

O és que potser ja no ho sabem?

Si és així, podrem dir que hem mossegat l'ham de gust, que hem quedat contents amb el plat de llenties que hem tingut tanta feina a cuinar. Un plat de llenties que ens ha costat molt i per això l'estimem, però plat de llenties al cap i a la fi.

missatges

Definitivament, el contacte de Fuster serà a la segona quinzena de maig, per persona ben coneguda. Lloc previst inicialment.

A B.R. : Les coses marxen força més bé.

Enric: interessa el retorn de la mostra que era útil, el dia que us vagi bé.

Rebutts els donatius de T.T., de l'Arquitecte, de B.H. i grup, de M. el Petit, del Farmacèutic (primera remesa), i de G.L. Gràcies a tots.

6723952 pel seu bon ordre.